

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR – 4101-10-06/2012
P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
<i>Kontroler</i>	Marian Karbarz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83117 z dnia 21 września 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Gimnazjum nr 1 im. T. Kościuszki w Jeleniej Górze, ul. J. Piłsudskiego 23, 58-500 Jelenia Góra (zwane dalej „Gimnazjum” lub „Szkołą”). (dowód: akta kontroli str. 3)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Jolanta Piasecka, Dyrektor Gimnazjum. (dowód: akta kontroli str. 4-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności, opracowanie w okresie objętym kontrolą, szkolnego programu profilaktyki oraz realizacja poszczególnych działań przewidzianych w tym programie.

Działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii objęto w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 uczniów wszystkich klas, a także nauczycieli i rodziców.

Planowanie działań profilaktycznych oparto na wynikach diagnozy zachowań problemowych uczniów oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli udzielana była w Gimnazjum na zasadach określonych w odpowiednich przepisach prawnych². NIK pozytywnie ocenia współpracę Gimnazjum z pracownikami właści-

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3 stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach,

wej poradni psychologiczno-pedagogicznej i poradni profilaktyki i terapii uzależnień „Monar”.

Ponadto Izba pozytywnie ocenia opracowanie przez pedagoga szkolną Informatora dla nauczycieli „Przeciwdziałanie narkomanii” zawierającego kompendium wiedzy na temat rodzajów narkotyków, objawów i skutków ich działania oraz uregulowań prawnych dotyczących przeciwdziałania narkomanii.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1 Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół³, działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Zgodnie ze Statutem Gimnazjum wdraża Szkolny Program Profilaktyki (...), opracowany na podstawie diagnozy i potrzeb Szkoły w dziedzinie profilaktyki, dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 6-16)

Organizowanie działań w zakresie profilaktyki wychowawczej oraz monitorowanie wykonania programu profilaktyki należało do zadań pedagoga, na podstawie § 29 Statutu Gimnazjum oraz zapisów w jej zakresie obowiązków. Ustalono, że pedagog szkolna brała udział w szkoleniach z zakresu konstruowania szkolnych programów profilaktyki: kursie doskonalenia „Profilaktyka dzieci i młodzieży, w tym tworzenie i realizacja programów profilaktyki środowisk”, oraz „Warsztatach do realizacji programu profilaktycznego - Pod kontrolą”.

(dowód: akta kontroli str. 13, 52-53, 76)

W okresie objętym kontrolą w Gimnazjum obowiązywał Program Szkolnej Profilaktyki „W zdrowym ciele zdrowy duch” (zwany dalej „PSP”), realizowany w ciągu trzyletniego procesu edukacyjnego w Gimnazjum, obejmującego lata szkolne 2010/2011, 2011/2012 i 2012/2013. PSP został opracowany w 2006 r. przez pedagoga szkolną i ówczesną wicedyrektor Szkoły. Program został zatwierdzany do realizacji przez Radę Pedagogiczną, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 10, 75-76)

szkolach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w tej samej sprawie (Dz. U. Nr 228, poz. 1487).

³ Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

PSP był opracowany na podstawie: diagnozy potrzeb Szkoły w dziedzinie wychowania i profilaktyki, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców, w oparciu o współpracę ze środowiskiem lokalnym. Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że „Program Profilaktyki funkcjonujący w Gimnazjum obejmuje szerokie spektrum działań profilaktycznych w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego (...). Planowane działania były corocznie poprzedzane diagnozami w postaci ankiet, obserwacji funkcjonowania uczniów w szkole, rozmów dyrekcyjnych, wychowawców i pedagoga szkolnego z rodzicami podczas zebrań ogólnych, spotkań indywidualnych oraz comiesięcznych spotkań przedstawicieli Rady Rodziców z dyrektorem Szkoły, analizy ocen z zachowania, a zwłaszcza motywacji wystawionych ocen nieodpowiednich i nagannych. Istotnym elementem diagnozy były informacje pozyskiwane od Policji i Straży Miejskiej na temat incydentów i wykroczeń popełnianych przez uczniów naszej szkoły na terenie miasta. Diagnozy w zakresie stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez uczniów naszego gimnazjum (w porównaniu do innych gimnazjów w mieście) dokonali podczas zajęć warsztatowych z klasami I i II przeprowadzonymi w 2009 roku terapeuci Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR” w Jeleniej Górze. Wyniki tej diagnozy zostały przedstawione radzie pedagogicznej na szkoleniowym posiedzeniu”.

(dowód: akta kontroli str. 74-80)

Szkoleniowe posiedzenie Rady Pedagogicznej przeprowadzone w dniu 23 marca 2010 r. poświęcone zostało w całości walce z uzależnieniami wśród młodzieży. Przedstawiciele „Monaru” zapoznali z diagnozą stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez uczniów gimnazjów. Dokonano zapoznania nauczycieli z charakterystyką i podziałem substancji uzależniających, przedstawione zostały skutki ewentualnego zażywania narkotyków, oraz zaprezentowano procedury postępowania w przypadku ucznia będącego pod wpływem narkotyków. Wyniki przedstawionej diagnozy, dotyczącej zjawiska używania narkotyków, wskazywały na podejmowane przez młodzież, w tym Miasta Jeleniej Góry, coraz częstsze próby zażywania substancji uzależniających w tym narkotyków np. marihuany.

(dowód: akta kontroli str. 75-76)

Cel główny PSP określono jako „chronienie młodzieży przed zagrożeniami przez działania wychowawczo-profilaktyczne, a także reagowanie w sytuacjach rozpoznania pierwszych prób podejmowania zachowań ryzykownych poprzez odwołanie się do pomocy specjalistycznej.”

Cele szczegółowe działań profilaktycznych określonych w PSP były, między innymi, następujące:

- budowanie systemu pozytywnych wartości,
- dostarczanie informacji o pozytywnych aspektach zdrowego stylu życia,
- uświadamianie uczniom i ich rodzicom problemów wynikających z okresu dojrzewania,
- rzetelne informowanie uczniów o skutkach zażywania substancji psychoaktywnych,
- kształtowanie w uczniach umiejętności radzenia sobie ze stresem,
- dostarczanie uczniom wiedzy o konsekwencjach prawnych zachowań ryzykownych,
- informowanie rodziców o przyczynach, objawach i skutkach zachowań problemowych,
- udzielanie indywidualnej pomocy uczniom i rodzicom znajdującym się w trudnej

sytuacji życiowej.

Dla realizacji celów określonych w PSP przewidziano konkretne zadania i formy ich realizacji, między innymi:

- codzienne zajęcia edukacyjno-wychowawcze, ze szczególnym uwzględnieniem treści realizowanych w ramach godzin wychowawczych, wiedzy o społeczeństwie, religii,
- zajęcia warsztatowe i diagnostyczne z zakresu uzależnień prowadzone przez terapeutów Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” dla uczniów, rodziców i nauczycieli,
- zajęcia psychoterapeutyczne z zakresu komunikacji interpersonalnej prowadzone przez specjalistów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli str. 17-24)

W PSP nie zaplanowano działań o potwierdzonej skuteczności, proponowanych w programach profilaktycznych zamieszczonych np. w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), czy programów rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN). Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły *„Program Profilaktyki funkcjonujący w Gimnazjum obejmuje szerokie spektrum działań profilaktycznych: problemy wieku dojrzewania, właściwe odżywianie oraz zaburzenia łaknienia – bulimia, anoreksja, radzenie sobie ze stresem, zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi – HIV, AIDS, żółtaczką, grypa itd, zachowań (w tym między innymi agresji, cyberprzemocy, umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów), odpowiedzialności karnej nieletnich w świetle prawa, jak również obejmuje tematykę związaną z uzależnieniami od papierosów, alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także komputera; (...) corocznej modyfikacji ulega harmonogram działań profilaktycznych w danym roku szkolnym (...). Grono pedagogiczne Gimnazjum składa się prawie w całości z nauczycieli doświadczonych, legitymujących się długim stażem pracy pedagogicznej w tej placówce. Fluktuacja kadry jest bardzo niska, a nauczyciele rozpoczynający pracę w szkole są na bieżąco zapoznawani z wypracowanymi wcześniej metodami i formami pracy profilaktycznej”.*

(dowód: akta kontroli str. 74-77)

W harmonogramach działań profilaktycznych przewidzianych do realizacji w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 zaplanowano działania zawierające elementy profilaktyki narkomanii:

- prelekcje o problemie uzależnień wśród młodzieży w ramach programu „Mity o narkotykach” realizowanego przez „Monar”,
- projekcje filmów oświatowych „Co każdy powinien wiedzieć o AIDS”, „Epitafium dla narkomana”,
- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W harmonogramach działań profilaktycznych określono formy realizacji, odbiorców, podmioty realizujące i termin realizacji danych działań.

(dowód: akta kontroli str.25-28)

Przy opracowywaniu PSP nie korzystano z ofert działań profilaktycznych przedkładanych przez organizacje pozarządowe. Korzystano natomiast z innych form, co podała Dyrektor Gimnazjum w złożonych wyjaśnieniach „*Przy planowaniu działań profilaktycznych na konkretne lata współpracujemy od lat z następującymi instytucjami: Sekcją ds. Nieletnich Komendy Miejskiej Policji oraz dzielnicowymi z posterunków obejmujących rejony zamieszkania naszych uczniów, Strażą Miejską, Poradnią Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR”, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Uzależnień, Specjalistycznym Ośrodkiem Pracy Socjalnej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną.*”

(dowód: akta kontroli str. 74-75)

W postanowieniach końcowych PSP zapisano, że Program będzie poddany ewaluacji i jako formy jej przeprowadzenia określono: obserwacje i hospitacje, kontrole dokumentacji wychowawców klasowych i pedagoga szkolnego, przeprowadzenie ankiet kierowanych do uczniów, nauczycieli i rodziców. PSP został wdrożony do realizacji w roku szkolnym 2006/2007, przewidziany na 3-letni cykl kształcenia w Gimnazjum, dokonano jego ewaluacji w roku szkolnym 2009/2010.

(dowód: akta kontroli str. 23)

Jak wyjaśniała Dyrektor Szkoły „*W ocenie zespołu ewaluacyjnego spełnił on oczekiwania środowiska szkolnego, (...) działania profilaktyczne zostały pozytywnie ocenione przez rodziców oraz przez instytucje wspierające Szkołę w rozwiązywaniu trudnych problemów wychowawczo-opiekuńczych.*”

(dowód: akta kontroli str. 74-80)

W realizowanym PSP zostały sformułowane cele, określono również przewidywane osiągnięcia, jednak nie wprowadzono wskaźników pozwalających zmierzyć poziom tych osiągnięć.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Plany doskonalenia nauczycieli

Opis stanu
faktycznego

Realizowany w Gimnazjum Plan Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli (WDN) na lata 2010-2015 przewidywał w „harmonogramie zakresu i tematyki działań WDN”, między innymi, „podejmowanie działań profilaktycznych dotyczących demoralizacji wśród młodzieży”, w formie warsztatów, kursów, szkoleń rady pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli str. 35-36)

Na lata szkolne objęte kontrolą, w ramach rocznych WDN, nie przewidziano szkoleń nauczycieli i pedagoga szkolnego w obszarze profilaktyki narkomani. W ramach

WDN na rok szkolny 2010/2011 zaplanowano szkoleniową Radę Pedagogiczną „Organizowanie i udzielanie uczniom pomocy psychologicznej i pedagogicznej w świetle nowych przepisów prawa.”

(dowód: akta kontroli str. 49-50)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że „W ramach planów szkolenia nauczycieli w latach 2010/11 i 2011/12 nie przewidziano doskonalenia umiejętności profilaktycznych nauczycieli, ponieważ rada szkoleniowa dotycząca wiedzy na temat uzależnień odbyła się w roku 2009 i nie było to jedyne szkolenie dotyczące różnych aspektów profilaktyki, jakie zostało zrealizowane w ramach WDN w latach poprzednich. Szkolenie było obowiązkowe dla wszystkich nauczycieli. Grono pedagogiczne gimnazjum składa się prawie w całości z nauczycieli doświadczonych, legitymujących się długim stażem pracy pedagogicznej w tej placówce. Fluktuacja kadry jest bardzo niska, a nauczyciele rozpoczynający pracę w szkole są na bieżąco zapoznawani z wypracowanymi wcześniej metodami i formami pracy profilaktycznej oraz procedurami reagowania w sytuacjach trudnych wychowawczo przez dyrektorów, opiekunów stażu i pedagoga szkolnego. Zdecydowaliśmy się na szkolenia rozwijające inne kompetencje dydaktyczno-wychowawcze niezbędne w pracy z uczniem i rodzicami. W ramach samodoskonalenia zawodowego nauczyciele korzystają z publikacji wydawnictw dotyczących problematyki uzależnień, które udostępniane są w bibliotece szkolnej, takich jak: „Jak rozpoznać czy dziecko sięga po narkotyki”, „Substancje psychoaktywne”, „Narkotyki i alkohol”, „Ćpać czy Być”, „Narkotyki przy tablicy”, „Profilaktyka uzależnień” oraz broszur – poradników. Wydawnictwa te udostępniane są również zainteresowanym rodzicom. Doskonalenie nauczycieli odbywa się również poprzez wykorzystywanie materiałów o środkach psychoaktywnych zawartych na stronach internetowych.”

(dowód: akta kontroli str. 74-80)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis stanu
faktycznego

Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, nie została w Gimnazjum opracowana. Statut Gimnazjum nie przewidywał utworzenia ww. strategii.

(dowód: akta kontroli str. 6-16)

W Szkole opracowano natomiast niektóre elementy strategii, wymienione we wskazanym przepisie, w formie dokumentu „Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją”.

W zakresie działań interwencyjnych wobec uczniów zagrożonych demoralizacją, w szczególności, gdy uczeń używa, posiada lub rozprowadza środki odurzające przewidziano procedury postępowania:

- w przypadku gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie Szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków,
- w przypadku gdy nauczyciel lub inny pracownik Szkoły znajduje na terenie Szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk,
- w przypadku gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.

(dowód: akta kontroli str.32 -34)

Ponadto w wyjaśnieniach Dyrektor Gimnazjum podała, że „W szkole opracowano i wdrożono w 2006 roku system komunikacji wychowawczej, określający strategię postępowania w trudnych sytuacjach wychowawczo - opiekuńczych oraz dydaktyczno-wychowawczych, jak również szczegółowe procedury postępowania nauczycieli i metody współpracy z policją i służbą zdrowia w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności, gdy używają oni, posiadają lub rozprowadzają środki odurzające.”

(dowód: akta kontroli str.78)

Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń były zgodne z Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką⁴.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1 Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2010/11-2011/12 profilaktykę uzależnień, w tym profilaktykę narkomanii realizowano w Szkole w formie działań wynikających, między innymi, z PSP poprzez:

- pogadanki, prezentacje multimedialne przeprowadzane przez nauczycieli na godzinach wychowawczych we wszystkich klasach,
- gazetki tematyczne na tablicach ściennych wykonywane przez poszczególne klasy pod kierunkiem pedagoga szkolnego,
- projekcje filmów oświatowych dotyczących problemu uzależnień, np. „Lekcje

⁴ Modelowe procedury postępowania nauczycieli opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

przestrogi. Życie pod murem”, „Epitafium dla narkomana”, „Alkohol i narkotyki.

Pomyśl za nim będzie za późno”,

- konkursy literackie i plastyczne dotyczące problematyki uzależnień,
- konkurs na wiersz lub hasło zniechęcające do używek, „Moda na niepalenie” (konkurs plastyczny),
- funkcjonowanie na terenie szkoły Psychologicznego Punktu Konsultacyjnego dla uczniów i rodziców wymagających wsparcia w trudnych sytuacjach.

(dowód: akta kontroli str.29-31,55-66,78)

W roku szkolnym 2010/11 oprócz działań w ramach PSP realizowane były następujące działania profilaktyczne:

- program „*Trzymaj formę*” – realizowany na podstawie materiałów otrzymanych od Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej na godzinach wychowawczych i lekcjach biologii, dotyczący właściwego odżywiania się i trybu życia (przewidziany na jeden rok szkolny, dla wszystkich klas Gimnazjum),
- program „*Znajdź właściwe rozwiązanie*” – również zainicjowany przez SANEPID i na bazie materiałów opracowanych przez tę instytucję, dotyczący szkodliwości palenia papierosów (realizowany na godzinach wychowawczych w klasach I-III w okresie dwóch miesięcy),
- program „*Profilaktyka, literatura, teatr – Najlepszy Slummer 2010*” – realizowany w Szkole, przy współpracy z Policją i Miejskim Domem Kultury w Jeleniej Górze, którego celem było opracowanie form artystycznych wyrażających swój sprzeciw wobec uzależnień, agresji i innych zagrożeń (czas realizacji – 1 miesiąc w ramach godzin wychowawczych),
- kampania informacyjna „*Zachowaj trzeźwy umysł*” skierowana do uczniów i rodziców, polegająca na przekazaniu im materiałów dotyczących szkodliwości alkoholu (ulotki informacyjne, regulamin konkursu o tematyce uzależnienia od alkoholu).

(dowód: akta kontroli str. 61,63,65-66)

W latach objętych kontrolą nie zrealizowano zaplanowanych w PSP warsztatów „Zdażyć na czas”, które mieli prowadzić terapeuci Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” w Jeleniej Górze. Jak wyjaśniła Dyrektor Gimnazjum „(...) z powodu braku środków finansowych przeznaczonych na ten cel w budżecie Urzędu Miasta. W poprzednich latach realizację programu profilaktyki uzależnień przez „MONAR” w szkołach finansował Urząd Miasta ze środków dysponowanych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Jeleniej Górze”.

(dowód: akta kontroli str. 25-28,79)

W I semestrze roku szkolnego 2010/2011 w Gimnazjum wykorzystano materiały zaproponowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w opracowaniu „*Profilaktyka używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących.*”

Ofertę działań profilaktycznych dotyczącą zagrożenia tzw. „dopalaczami” i materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć z uczniami oraz rozmów z rodzicami na zebraniach klasowych przekazane zostały wychowawcom klas.

Na godzinach wychowawczych oraz podczas zebrań z rodzicami nauczyciele przeprowadzili pogadanki z wykorzystaniem otrzymanych materiałów dotyczących „dopalaczy”.

(dowód: akta kontroli str.81-83, 85-110)

W roku szkolnym 2010/2011 zostały przeprowadzone przez terapeutów z „MONAR” prelekcje dla rodziców uczniów klas I, mające na celu wyposażenie rodziców w podstawową wiedzę o skutkach zażywania substancji odurzających, rozpoznawaniu symptomów zażywania takich środków przez dzieci oraz możliwości szukania pomocy w sytuacjach podejrzenia dziecka o ich zażywanie.

(dowód: akta kontroli str.84)

W roku szkolnym 2011/2012 przedstawiciele samorządu uczniowskiego brali udział w zorganizowanym przez „MONAR” szkoleniu w ramach programu „Zdążyć na czas”. Celem tego szkolenia było przygotowanie liderów, wspomagających pracę profilaktyczną nauczycieli. W ramach projektu unijnego „Pomocna Dłoń” odbyły się warsztaty z profilaktyki uzależnień dla uczniów zagrożonych demoralizacją. Do udziału w warsztatach zostali wytypowani uczniowie, którym udowodniono palenie papierosów.

(dowód: akta kontroli str. 79)

W trakcie trwania kontroli NIK, w listopadzie 2012 r., w Szkole przeprowadzano działania edukacyjno-profilaktyczne z zakresu zapobiegania narkomani. Zgodnie z informacją, uzyskaną w trybie art. 29 ust.1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK⁵, z Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar”, działania te przeprowadzone, przez specjalistę posiadającego udokumentowane uprawnienia w zakresie terapii uzależnień, z uczniami II i III klas w wymiarze 16 godzin lekcyjnych, zrealizowano w oparciu o program profilaktyczny pn. „Kompleksowy program z zakresu uzależnień, do realizacji na terenie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych”.

(dowód: akta kontroli str. 112-118)

W okresie objętym kontrolą zrealizowano działanie dotyczące obszaru profilaktyki narkomanii przewidziane w rocznych planach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, zgodnie z dyspozycją zawartą w § 2 pkt. 5 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem - nauczyciele zostali zapoznani z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie zmiany zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

(dowód: akta kontroli str. 49)

Ewaluacji PSP dokonano w roku szkolnym 2009/2010. W ocenie zespołu ewaluacyjnego spełnił on oczekiwania środowiska szkolnego, działania

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz.82

profilaktyczne szkoły zostały pozytywnie ocenione przez rodziców oraz przez instytucje wspierające szkołę w rozwiązywaniu trudnych problemów wychowawczo-opiekuńczych. Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły „Działania szkoły w zakresie wychowania i opieki, w tym profilaktyki, zostały również wysoko ocenione podczas ewaluacji zewnętrznej przeprowadzonej przez wizytatorów Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty we Wrocławiu w roku szkolnym 2010/11. Doświadczenia wynikające z wdrażania i ewaluacji programu są wykorzystywane rokrocznie przy tworzeniu harmonogramu działań profilaktycznych na kolejny rok szkolny. Brane są również pod uwagę propozycje i możliwości instytucji działających w mieście, a mogących podnieść poziom działań profilaktycznych w szkole. Ewaluacja programu profilaktycznego realizowanego w latach 2010-2013 zostanie przeprowadzona po jego zakończeniu, tj. w czerwcu 2013 r.”

(dowód: akta kontroli str. 74-80,123-125)

Pedagog szkolna opracowała informator dla nauczycieli „Przeciwdziałanie narkomanii” zawierający: informacje ogólne o narkotykach, omówienie szczegółowe rodzajów i typów narkotyków, objawy ich działania po spożyciu, dokumentację fotograficzną ilustrującą poszczególne narkotyki, omówienie przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania narkomanii w Polsce. Informator ten dostępny jest w czytelni biblioteki szkolnej.

(dowód: akta kontroli str. 77)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych objętych kontrolą na terenie Gimnazjum nie odnotowano żadnego zdarzenia dotyczącego używania, posiadania lub rozprowadzania środków odurzających lub substancji psychotropowych przez uczniów. W związku z powyższym nie były prowadzone przez pracowników Szkoły, czy instytucje zewnętrzne działania interwencyjne związane z omawianym problemem.

(dowód: akta kontroli str. 55, 79-80)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu
faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Szkole na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych

przedszkolach, szkołach i placówkach⁶, przez pedagoga szkolnego. Działania pedagoga były prowadzone wobec uczniów zagrożonych patologią albo niedostosowaniem społecznym.

(dowód: akta kontroli str. 29-31, 55-60)

W okresie objętym kontrolą w Szkole udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna dotyczyła problemów związanych z: nierealizowaniem obowiązku szkolnego, demoralizacją, przemocą wśród uczniów. Pomoc była udzielana w formie indywidualnych porad i konsultacji dla uczniów ich rodziców i nauczycieli.

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 nie była udzielana uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczna w związku z używaniem narkotyków lub występującym zagrożeniem uzależnienia od narkotyków.

(dowód: akta kontroli str. 55-60,79)

Współpraca Gimnazjum z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jeleniej Górze polegała głównie na bieżących kontaktach i konsultacjach, oraz w ramach prowadzonego w Szkole Punktu Konsultacyjnego dla uczniów i rodziców. Jak wyjaśniła Dyrektor Gimnazjum „Współpraca szkoły z Publiczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Jeleniej Górze układa się od lat bardzo dobrze, szkoła mogła i nadal może liczyć na natychmiastową pomoc, gdyby zaszła taka potrzeba. Świadczą o tym działania poradni w sytuacjach innych, np. samookaleczania się uczniów, zaburzeń łaknienia, zaburzeń zachowania itp.”

(dowód: akta kontroli str. 80)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W trakcie kontroli Gimnazjum przeprowadzono ankietę dotyczącą problematyki narkotykowej. Badaniem ankietowym objęto uczniów klas II i III oraz kadre pedagogiczną. Szczegółowe dane dotyczące ilości rozdysponowanych i wypełnionych ankiet zawiera poniższe zestawienie:

Grupa ankietowana	Liczba wg stanu na dzień 3 września 2012 r.	Liczba zebranych ankiet	2 / 1 (%)
Uczniowie	405	334	82,5
Nauczyciele	59	51	86,4
Pedagodzy szkolni	1/*	0	-

Uwaga: */- w trakcie przeprowadzania kontroli pedagog szkolna przebywała na zwolnieniu lekarskim.

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. obowiązywało do 31 stycznia 2011 r. W dniu 1 lutego 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r.

IV. Uwagi i wnioski

- Wnioski pokontrolne
- Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o:
1. W zakresie realizowanego Programu Szkolnej Profilaktyki (PSP):
 - wprowadzenie wskaźników umożliwiających zwymiarowanie realizowanych, w poszczególnych latach szkolnych, zadań i działań wynikających z PSP,
 - rozważenie wykorzystywania, przy tworzeniu PSP, ofert programów profilaktycznych, których skuteczność została obiektywnie potwierdzona, tj. zamieszczanych np. w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), programów rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN) .
 2. Uwzględnianie, w szerszym zakresie, w Planach Doskonalenia Nauczycieli form uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach obejmujących zagadnienia profilaktyki narkotykowej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław,

dnia 8 stycznia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontroler
Marian Karbarz
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Piotr Miklis

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz.82.